

Horst aan de Maas

Hoe kunnen we jong en oud samen op ontdekkingsreis laten gaan?

Lokale praktijk

Horst aan de Maas

Positief Kernthema

Zorgen voor elkaar, een gezamenlijke ontdekkingsreis met de poten in de modder van Horst aan de Maas

Ontwerpvrage

Hoe kunnen we jong en oud samen op ontdekkingsreis laten gaan?

Lokale kennisrugzak

Deze kennisrugzak is gemaakt in het kader van In voor mantelzorg-thuis. Binnen dit programma zijn 11 lokale lerende praktijken aan de slag gegaan om de samenwerking met en voor mantelzorgers te verbeteren. Hiervoor is per praktijk een positief kernthema geformuleerd: waar willen we meer van? Vervolgens zijn hierbij ontwerpvragen bedacht die bijdragen aan het realiseren van het positieve kernthema. In experimenten gaan de praktijken vervolgens aan de slag met deze ontwerpvrage. Om dit goed voorbereid te kunnen doen, zijn kennisrugzakken gemaakt. Ze bevatten lokale en landelijke kennis, tools en praktijkvoorbeelden die kunnen bijdragen aan het realiseren van de ontwerpvrage. Meer informatie: www.invoormantelzorg.nl

Inleiding

Overall komen mensen van verschillende generaties elkaar tegen. Op straat, in de supermarkt, in het buurtcentrum. Toch is het niet vanzelfsprekend dat generaties contacten met elkaar hebben. Jong en oud leven vaak langs elkaar heen. Ze hebben nogal eens vooroordelen over elkaar. Kansen om elkaar te ontmoeten en iets voor elkaar te betekenen blijven veelal onbenut. Als je je bewust bent van de kracht van de ontmoeting tussen jong en oud, liggen de kansen voor het oprapen.

Jong en oud samenbrengen in een buurt of wijk kan veel opleveren. Het geeft een kans om elkaar te ontmoeten, elkaar te helpen, naar elkaar om te zien en met elkaar samen te werken op basis van gedeelde belangen en interesses.

Wat is de huidige situatie?

Lokaal

Krachtige gemeenschap stimuleren

Horst aan de Maas is een krachtige gemeenschap waarin onze inwoners zelfredzaam zijn en meebouwen aan de huidige én de toekomstige vitale gemeenschap. We stimuleren de zelfredzaamheid van inwoners op verschillende manieren. Het samenbrengen van jong en oud is belangrijk om dit tot diep in de gemeenschap als gezamenlijke verantwoordelijkheid op te pakken.

Binnen de gemeente Horst aan de Maas geven initiatieven op eigen wijze invulling aan deze verbinding. In het kader van uitdagingen in het sociaal domein kunnen deze verbindingen zeker verbeterd en verder ontwikkeld worden.

Landelijk

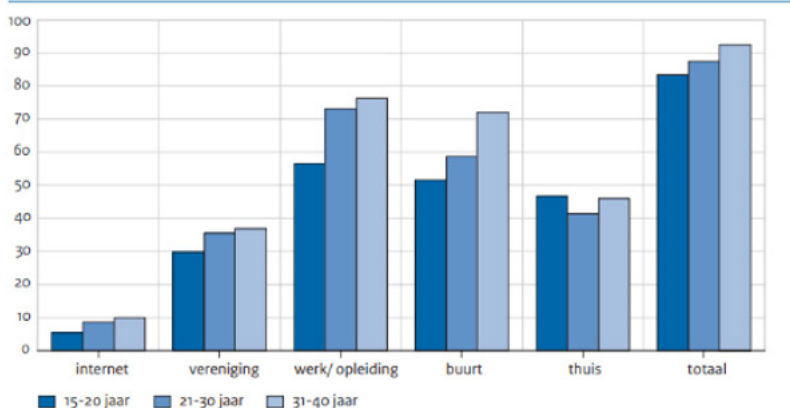
Ontmoetingen jong en oud (2010): contactmomenten en ervaringen

Ruim 80% van de mensen van 40 jaar of jonger ontmoet weleens ouderen. Een kanttekening is hierbij wel op zijn plaats. De plek waar de meeste 40-minners ouderen ontmoeten is het werk (en de opleiding), waar alleen de jongere ouderen te vinden zijn. Contacten met zestigers, laat staan met zeventigers, komen waarschijnlijk beduidend minder voor dan die met vijftigers.

Afgezien van de eigen kinderen, krijgt 42 procent van de zestigers zelden of nooit een jongere over de vloer. Van de twintigers ontmoet zelfs 59 procent, afgezien van de eigen ouders, zelden of nooit een oudere thuis. Vriendschappen tussen jong en oud zijn nog veel zeldzamer.

Figuur 20.10

Het ontmoeten van ouderen (55-70 jaar) in verschillende contexten, naar leeftijdsgroep
(in procenten 'af en toe' of 'vaak')^{a, b}

a De antwoordopties waren 'nooit', 'zelden', 'af en toe' en 'vaak'.
b (n) varieert tussen 1034 en 1060.

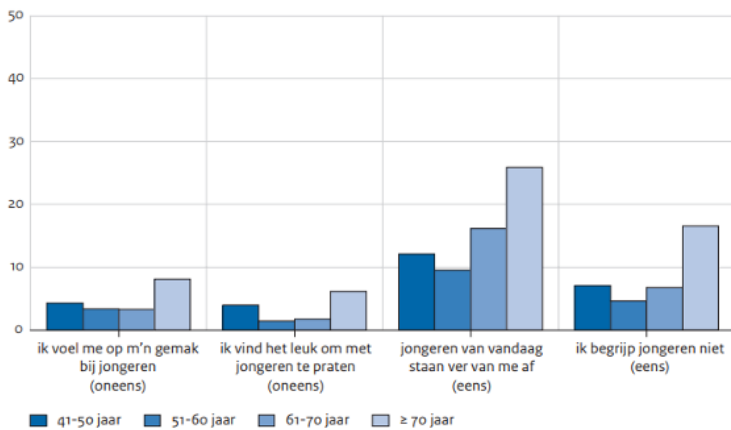
Bron: SCP (NiG'10)

Wat is de huidige situatie?

Figuur 20.11

Ervaren mentale afstand in contact met jongeren (15-25 jaar), naar leeftijdsgroep (in procenten)^{a, b}

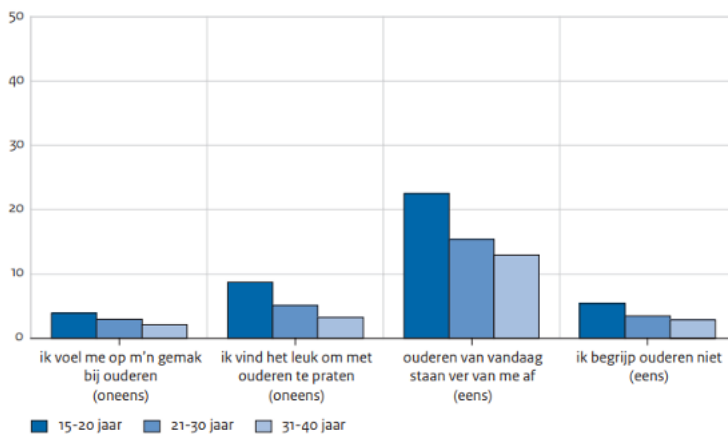
a Van een 5-puntsschaal zijn 'mee oneens' en 'helemaal mee oneens', respectievelijk 'mee eens' en 'helemaal mee eens' samengenomen.

b (n) varieert tussen 1258 en 1348.

Bron: SCP (NiG'10)

Figuur 20.12

Ervaren mentale afstand in contact met ouderen (55-70 jaar), naar leeftijdsgroep (in procenten)^{a, b}

a Van een 5-puntsschaal zijn 'mee oneens' en 'helemaal mee oneens', respectievelijk 'mee eens' en 'helemaal mee eens' samengenomen.

b (n) varieert tussen 1056 en 1066.

Bron: SCP (NiG'10)

Bron

van den Broek, A., Bronneman, R., & Veldheer, V. (2010). *Wisseling van de wacht: generaties in Nederland*.

<https://www.scp.nl/dsresource?objectid=142292f2-eb78-4036-84a1-cf56da4592a0&type=org>

Wat is de huidige situatie?

Lokale initiatieven gericht op jong en oud

In Nederland is er door middel van lokale initiatieven groeiend aandacht voor de verbinding tussen generaties. (Aedes-Actiz 2013). Zo zijn er bijvoorbeeld generatietuinen waar jong en oud samen leren, en veel samenwerkingen tussen scholen en verzorgingstehuizen. Ook deze initiatieven zijn opvallend vaak gericht op jonge kinderen en ouderen.

Bron

Geciteerd uit Maaskant, J. (2018). *Jong en oud onder één dak*. (p. 17 - 24) <https://ujijwij.nl/wp-content/uploads/2018/10/Masterthesis-Josine-Maaskant-11763566.pdf>

Vrijwilligerswerk naar leeftijd (2017)

2.2.1 Vrijwilligerswerk naar organisatie, geslacht, leeftijd en burgerlijke staat, 2017

	Vrijwilligers														Uren per week	
	Totaal	Sport	School	Verzorging	Jeugdwerk	Kerk	Cultuur	Wijk of buurt	Hobby/gezelligheid	Vakbond/bedrijfsorganisatie	Sociale hulpverlening	Wonen/omstandigheden	Politieke partij/actiegroep	Andere organisatie		
	% van personen van 15 jaar en ouder														Uren	
Totaal	48,5	14,5	11,3	8,6	8,5	7,4	5,0	4,7	4,5	2,2	1,9	1,8	1,2	6,6	4,5	
Geslacht																
Mannen	48,1	18,3	8,1	5,6	9,4	6,7	4,8	5,0	5,0	2,8	1,7	2,4	1,5	6,6	5,0	
Vrouwen	48,9	10,7	14,5	11,7	7,6	8,1	5,3	4,4	4,1	1,6	2,1	1,2	0,9	6,5	4,0	
Leeftijd																
15 tot 25 jaar	49,5	18,4	13,2	7,3	11,1	5,2	3,9	1,7	4,4	1,1	1,6	0,5	0,7	4,4	4,4	
15 tot 19 jaar	52,0	22,4	18,4	7,2	14,9	5,1	2,3	1,4	3,3	0,5	0,9	0,7	0,9	3,7	4,1	
19 tot 25 jaar	48,0	15,9	9,9	7,3	8,8	5,2	4,9	1,9	5,0	1,6	2,0	0,4	0,6	4,8	4,5	
25 tot 35 jaar	43,2	14,0	8,1	4,3	7,6	5,5	3,7	2,8	2,5	2,5	1,6	0,8	1,0	6,2	3,6	
35 tot 45 jaar	59,4	19,8	32,0	6,1	8,2	7,9	3,9	5,7	2,6	2,1	2,0	1,9	0,8	4,7	3,1	
45 tot 55 jaar	52,1	20,1	13,2	9,0	8,7	6,9	5,0	6,4	3,3	2,5	2,1	1,8	1,2	6,7	4,0	
55 tot 65 jaar	46,2	11,1	3,0	12,5	6,6	7,0	6,1	6,1	5,5	4,0	1,7	2,0	1,9	8,6	5,0	
65 tot 75 jaar	48,1	8,5	4,5	12,4	10,4	9,4	7,9	6,7	8,0	1,5	3,0	3,5	1,3	9,7	7,4	
75 jaar en ouder	34,9	3,0	0,7	9,3	6,2	12,4	4,7	2,1	7,4	0,6	1,5	2,4	1,2	5,6	4,8	
Burgerlijke staat																
Gehuwd	52,8	15,4	13,4	9,4	9,2	11,0	5,2	5,7	5,0	2,7	2,1	2,0	1,0	7,1	4,3	
Gescheiden	42,6	8,9	8,2	11,1	8,3	3,5	4,5	5,2	4,4	2,4	2,8	2,7	0,8	5,8	5,8	
Verweduwd	34,1	3,6	2,5	10,9	4,3	8,9	5,0	2,0	6,4	0,7	0,9	0,9	1,8	6,1	5,1	
Nooit gehuwd geweest	46,6	16,3	10,8	6,7	8,3	3,6	4,9	3,6	3,7	1,7	1,7	1,4	1,4	6,2	4,3	

Bron

Arends, J., & Schmeets, H. (2018). *Vrijwilligerswerk: activiteiten, duur en motieven*. <https://www.lelystaddoet.nl/filemanager/organizations/4/2018ST17%20Vrijwilligerswerk.pdf>

Wat weten we al?

Wat kan de wetenschappelijke literatuur ons vertellen en wat zijn bewezen aanpakken of succesfactoren?

Landelijk

Tegengaan van segregatie tussen generaties: wat kun je doen?

- Riley & Riley (2000) benoemen twee factoren in het tegengaan van segregatie tussen generaties:
  1. **het wegnemen van de structurele barrières:**
Het wegnemen van barrières in de structurele domeinen, bijvoorbeeld door het flexibeler omgaan met leeftijdsgrenzen, heeft in beleid en onderzoek veruit het meeste aandacht genoten
  2. **het bewust bij elkaar brengen van generaties:**
Dykstra & Fleischmann (2016) beschouwen het deelnemen in activiteiten waarbij jong en oud bij elkaar komen zelfs als cruciale factor in het stimuleren van succesvol contact tussen generaties.
- (...) Riley & Riley (2000) geven aan dat de waarde van het contact tussen generaties contact erg kan variëren afhankelijk van het type contact.
- Thang (2001) had een project georganiseerd waarbij er intensieve interactie was tussen kinderen en ouderen en concludeert dat het een uitdaging blijft om blijvende en betekenisvolle relaties tussen jong en oud te creëren.

Bronnen

Riley, M.W., and Riley, J.W. Jr. (2000). *Age-integration: conceptual and historical background. The Gerontologist, 40*, 266-270; Thang, L. L. (2001). *Generations in Touch: Linking the Old and Young in a Tokyo Neighbourhood. Ithaca, NY: Cornell University Press. Geciteerd uit: Maaskant, J. (2018). Jong en oud onder één dak. (p. 17 - 24);*

<https://ujijwij.nl/wp-content/uploads/2018/10/Masterthesis-Josine-Maaskant-11763566.pdf>

Welke tools kunnen we gebruiken?

Landelijk

Handreiking voor het leggen van echt contact tussen generaties

In het magazine [Een nieuwe morgen](#) van documentairemaker [eenvandejongens](#) vindt u tips en adviezen over echt contact tussen jong en oud. Wat halen jongeren en ouderen uit het contact met elkaar, wat zijn obstakels en mogelijke oplossingen? Maar ook wat zijn de belangrijkste thema's die voortkwamen uit tien bijeenkomsten over contact tussen generaties.

Bron: <https://www.eentegeneenzaamheid.nl/wp-content/uploads/2018/09/Magazine-Een-nieuwe-morgen-v2.pdf>

Open kaart spel voor jong en oud

Een goed gesprek voeren met iemand die je nog niet zo goed kent, en die dan ook nog eens de helft jonger of twee keer zo oud is, kan best lastig zijn. Het spel Open Kaart kan je daarbij helpen. Het spel bestaat uit zestig kaartjes hoe een gesprek te beginnen, een zandloper en een handleiding waarin de basisbeginselen staan van omgaan met de andere generatie.

Bron: <https://www.eenvandejongens.nl/shop/>

Spel: In gesprek over mantelzorg

Het spel In gesprek over mantelzorg is speciaal ontwikkeld voor zorg- en welzijnsprofessionals in wijken, buurten en dorpen. Maar u kunt het spel ook in het onderwijs inzetten om de discussie over mantelzorg op gang te helpen.

Bron: <https://www.vilans.nl/artikelen/ga-in-gesprek-over-mantelzorg-met-een-kaartspel>

Inspiratiebox - Technologie voor zorg en ondersteuning in de wijk

Technologie heeft een grote impact op ons leven en werk. Toch is de impact van technologie op het leven van veel inwoners in de wijk nog vrij klein. Gebruik maken van slimme (kleine) technologische ondersteuning is voor de meeste van hen niet vanzelfsprekend. Terwijl het aanbod van technologische toepassingen om het leven aangenaamer of makkelijker te maken enorm is. In deze inspiratiebox vindt u een greep uit deze zorgtechnologieën en apps. Jongeren vinden technologie leuk en zijn er vaardig in. De inspiratiebox kan een leuk hulpmiddel zijn voor jongeren om van betekenis te zijn voor ouderen.

Bron: <https://www.vilans.nl/producten/inspiratiebox-technologie-voor-zorg-en-ondersteuning-in-de-wijk>

Tools om de wensen van jong en oud te achterhalen

Persoonsgerichte zorg begint bij het achterhalen van iemands wensen en voorkeuren. Zodat je zorg en ondersteuning op maat kunt bieden. Op deze pagina vind je hulpmiddelen die je direct kunt inzetten. Met o.a.: Werkblad samen ontdekken; Werkblad Goede dag, slechte dag; Levensboek; Leefplezierboom. Deze zijn gemaakt voor cliënten en mantelzorgers, maar kunnen in principe voor iedereen worden ingezet.

Bron: <https://www.zorgvoorbeter.nl/persoonsgerichte-zorg/wens-client>

Welke inspirerende praktijkvoorbeelden kennen we?

Landelijk

Levensles enthousiasmeert jongeren voor ouderenzorg

Onder de vlag van het Nationaal Programma Ouderenzorg (NPO) zijn er 9 regionale inspiratie- en kennisdagen onder de noemer Levensles georganiseerd. Studenten Zorg & Welzijn worden uitgedaagd om met een frisse blik naar ouderen te kijken en na te denken over hoe de zorg voor ouderen beter kan. Opleidingen kunnen nieuwe onderwijsideeën toevoegen en ervaringen delen op de website www.iklevensles.nl.

Bron: <https://www.beteroud.nl/zingeving/levensles-inspiratie-kennisdagen>

'Je bent nooit te oud om te leren'

Levenservaring van ouderen kan een belangrijke aanvulling zijn op de lesstof op scholen. Studenten helpen bij de voorbereiding op hun beroeps carrière, daarvoor zetten de leden van het GENERO Ouderen- en mantelzorgforum zich al jaren in. Hiermee brengen ze ouderenparticipatie onder de aandacht bij onderwijsinstellingen in hun regio.

Bron: <https://www.beteroud.nl/nieuws/2018/september/je-bent-nooit-te-oud-om-te-leren>

'Jonge vrijwilligers brengen jeugd en stralen'

'De wereld van de ouderen is een verborgen wereld, zeker voor jongeren'. Zo begint de mini-documentaire Voor jong & oud. De documentaire is gemaakt door de 16-jarige Joanne van Gool. Joanne is vrijwilliger in de ouderenzorg. In de documentaire gaat zij op zoek naar wat de aannames van jongeren over de ouderenzorg zijn.

Bron: <https://www.maxvandaag.nl/sessies/themas/familie-relatie/jonge-vrijwilligers-brengen-jeugd-en-stralen/>

Samen Online: Oud leert van jong en andersom

In Samen Online leren ICT-studenten van een ROC in een cursus van een aantal weken ouderen met de computer omgaan. Tegelijkertijd ontwikkelen de jongeren op deze manier nieuwe vaardigheden, zoals ondersteuning bieden en begeleiden. Daarnaast is de cursus een manier om elkaar beter te leren kennen.

Bron: <https://www.zorgvoorbeter.nl/lesmateriaal/ouderen/samen-online>

Muzikaal avontuur met ouderen

In Lab1870 gaan jongeren en ouderen samen met het podium op voor een muzikaal experiment. Het doel? Vooroordelen over ouderen weg te nemen en te laten zien dat jongeren en ouderen elkaar kunnen aanvullen wanneer het gaat om kennis en vaardigheden.

Bron: <https://www.zorgvoorbeter.nl/lesmateriaal/ouderen/muzikaal-avontuur>

Jongeren Inspireren

De ouderenzorg ligt onder vuur en kan - zo lijkt het - wel een positieve boost gebruiken. Vlogs, blogs, campagnes... De laatste tijd is er veel aandacht voor het enthousiasmeren van jongeren voor het werken in de ouderenzorg. We hebben een aantal inspirerende initiatieven op een rijtje gezet. Ook leuk om te bekijken als je al een hart voor de ouderenzorg hebt.

Welke inspirerende praktijkvoorbeelden kennen we?

Bron: <https://www.zorgvoorbeter.nl/lesmateriaal/jongeren-inspireren>

Generatiegesprek 'Groen en Grijs'

Tijdens de generatiegesprekken van hogeschool Windesheim gaan studenten en ouderen in gesprek om elkaar een inkijkje in hun leven te geven. Zo worden vooroordelen over en weer ontkracht en blijken studenten en ouderen soms meer gemeen te hebben dan gedacht.

Bron: <https://www.zorgvoorbeter.nl/lesmateriaal/ouderen/generatiegesprek-windesheim>

Senioren in de klas

Stichting Leergaloos verbindt ouderen aan basisscholen, waar ze de leerkracht ondersteunen in de klas. 'Kinderen vinden het geweldig om de aandacht en ervaring van een oudere in de klas te hebben', vertelt oprichtster Jennet Boon. 'En ouderen vinden het heerlijk om in contact met kinderen te zijn en hen te ondersteunen'.

Bron: <https://www.nieuworganiseren.nu/cases/senioren-in-de-klas/>

Voorbeelden van intergenerationele projecten in Nederland

'Intergenerationele projecten zijn erop gericht om mensen uit verschillende generaties dichter bij elkaar te brengen en zo begrip en waardering tussen generaties te bevorderen. Daarbij gaat het om contacten tussen jong en oud buiten de directe kring van naaste familie.'

Bron: https://www.kcwz.nl/doc/nieuws/Generaties_verbinden_inspiratie_vinden.pdf

Inspiratiewijzer voor bewonersinitiatieven en maatschappelijke organisaties

Overall komen mensen van verschillende generaties elkaar tegen. Op straat, in de supermarkt, in het buurtcentrum. Toch is het niet vanzelfsprekend dat generaties contacten met elkaar hebben. Jong en oud leven vaak langs elkaar heen. Ze hebben nogal eens vooroordelen over elkaar. Kansen om elkaar te ontmoeten en iets voor elkaar te betekenen blijven onbenut. Als je je bewust bent van de kracht van de intergenerationele ontmoeting, liggen de kansen voor het oprapen. Intergenerationeel buurtwerk brengt mensen van verschillende generaties dichter bij elkaar.

Bron: <https://www.activage.nl/wp-content/uploads/2018/11/AA-IW-LOS.pdf>